

Joan Roura: “Cada dia moren a Síria més persones que les que han mort a Brussel·les aquesta setmana”

Joan Roura (Badalona, 1959) és un periodista dels d'abans. Redactor d'Internacional d'Informatius de TV3 i un dels principals coneixedors de la realitat política del Pròxim Orient. Des del 1982 ha cobert conflictes com el de Palestina i Israel, les guerres del Líban i l'Iraq, la primavera democràtica a Egipte de 2011 i l'actual conflicte a Síria. Viu a Barcelona, però té el cap a Orient. La seva geografia personal travessa pels carrers de Damasc, Beirut, Jerusalem o Bagdad. Parlem amb ell de la qüestió del terrorisme d'arrel islamista i del món àrab. Més enllà dels últims atemptats de Brussel·les i de París. No ens quedem en la superfície del terror. Analitzem els corrents de fons.

Text i fotos: Sergi Picazo / @sergipicazo

Primer, analitzem-ne les causes. La societat europea no entén per què està sent atacada pel terrorisme d'arrel islamista. Busquem-ne els motius. Per què ens està passant tot això?

A Europa ens perd la prepotència. Però, per explicar-ho bé i amb temps, ens n'hem d'anar lluny. Si no, no s'entén res. Simplificant-ho molt, cal explicar els tres grans moments de ruptura entre el món àrab musulmà i Europa.

El conflicte, tot i que ja vindria de l'època de les croades, esclata durant la Primera Guerra Mundial. Les potències europees prometen als àrabs la llibertat, la independència i que puguin crear un macroestat àrab a les seves províncies de l'Imperi otomà perquè els ajudin en l'esforç de guerra contra els turcs. Però, mentre prometien això, els francesos i els britànics es repartien el control de la zona amb els [acords de Sykes-Picot](#). Això és l'inici de tot. És claríssim. Als vídeos de l'Estat Islàmic d'ara surten imatges en què es cremen i es trepitgen els acords de Sykes-Picot. Els temps són molt importants. Per nosaltres, parlar de coses d'ahir o d'abans-d'ahir ja és molt antic. Pels àrabs, les croades cristianes a Terra Santa són abans-d'ahir, i Sykes-Picot és ahir. Els europeus no tenen ni idea de què és Sykes-Picot, però els àrabs que han anat a l'escola ho saben perfectament. Els àrabs coneixen la seva història i la resumeixen en una paraula: humiliació; tenen la consciència d'haver estat humiliats per Europa. Quan es produeix el repartiment colonial del Creixent Fèrtil, el que va des de Palestina fins a l'Iraq, es produeixen revoltes i massacres per aturar-les. La primera revolta de Fal·luja no és del 2004 durant la guerra de l'Iraq, sinó del 1918 contra els britànics.

El segon punt de trencament arriba després de la Segona Guerra Mundial amb la creació de l'Estat d'Israel, sobre la base d'una altra promesa feta durant la guerra: la declaració Balfour, que promet als jueus una 'llar nacional'. Els àrabs veuen això com una segona humiliació. És l'inici del que ells

consideren una doble vara de mesurar entre els jueus i els àrabs. Ells ho veuen així! Jo intento explicar com ho veuen ells per intentar entendre'ls.

I el tercer gran punt de trencament es produeix arran de la invasió de l'Iraq l'any 2003. Això va ser una guerra il·legal, il·legítima, una guerra d'interessos i d'ideologia que va arruïnar les economies occidentals i que, de retruc, va provocar el sorgiment dels grups gihadistes que coneixem avui. Els Estats Units volen crear el "New American Century" per convertir-se en el gran gendarme mundial i recolonitzar la zona on hi ha el 60% de les reserves energètiques del món. Tots sabem com va acabar l'Iraq. No hi va arribar la democràcia, sinó un canvi de règim. Els que controlaven la política i l'economia iraquiana fins aleshores, el 25% de sunnites iraquians, es van sentir expulsats i es van revoltar. Primer s'hi va colar Al-Qaida i després l'Estat Islàmic.

Aquesta història és molt ben coneguda pels àrabs i totalment desconeguda a Europa. Per això aquí creiem que és un problema de seguretat o un problema de terrorisme. És un problema polític de molt llarga durada i d'arrels molt profundes. [Abu Bakr al-Baghdadi](#) fins i tot parla de les croades i de portar la guerra fins a Roma. I no s'està fent res per reconduir-lo!

Reflexionem, també, sobre l'actor principal en l'auge del terrorisme: els mateixos terroristes del DAESH o Estat Islàmic.

L'autoproclamat califa de l'Estat Islàmic, Abu Bakr al-Baghdadi, és un sunnita iraquí i estudiant de teologia. Va estar detingut a [Camp Bucca](#), un dels centres de detenció i tortura dels Estats Units a l'Iraq, i, quan surt d'allà alineat amb Al-Qaida, s'inventa la seva pròpia forma de resistència al que ells consideraven una agressió occidental a la seva terra. S'inventa l'Estat Islàmic, que, a diferència d'Al-Qaida, es basa a conquerir territori. Al juny de 2014 conquereixen ni més ni menys que la segona ciutat de l'Iraq, Mossul, que té una població similar a la de Barcelona. Algun problema hi ha quan quatre presumptes arreplegats terroristes fanàtics aconsegueixen dominar una ciutat d'1,2 milions d'habitants. L'Estat Islàmic es nodreix d'un descontentament sunnita, d'un exèrcit iraquí podrit i corrupte i d'un substrat social que propicia això.

"Hi va haver un cert suport social en el naixement i creixement de l'Estat Islàmic. Però ara és molt menor"

Creus que l'Estat Islàmic té un cert suport social al món àrab malgrat les atrocitats terroristes que han comès tant a Europa com, sobretot, als països musulmans?

Hi va haver un cert suport social en el naixement i creixement de l'Estat Islàmic. Però a mi em fa l'efecte que el suport ara és molt menor i que han de mantenir el seu domini per la força. El periodista [Patrick Cockburn](#), que és com una mena de successor de Robert Fisk a 'The Independent', considera l'Estat Islàmic "el Pol Pot del sunnisme" i que la seva fi arribarà perquè s'ofegarà en la pròpia sang, com va passar a Cambodja.

L'Estat Islàmic és molt fanàtic. S'assemblen molt a una secta apocalíptica. Ells tenen com a referent un islam que no ha existit mai. Quan ells parlen de tornar a l'islam de Mahoma, saben que és una bestiesa. Abu Bakr al-Baghdadi, com a teòleg, hauria de saber que l'islam de l'època de Mahoma era molt més tolerant que el que intenten imposar ells 1.000 anys després. S'han inventat un nou islam. L'islam creix i s'expandeix assumint tradicions paganes preexistents com fa el cristianisme adaptant-se per guanyar adeptes. L'islam va florir en la seva època de màxim apogeu gràcies a la tolerància. Ells parlen de retornar, però és un retornar enlloc.

En definitiva, el que fan és aplicar el miratge que té Occident de l'islam. Els gihadistes moderns es

creuen la imatge plena de tòpics i de prejudicis que ha tingut històricament Occident sobre l'islam i l'apliquen directament sobre el terreny. Això està ben explicat al llibre 'Orientalisme', d'Edward Said.

“A l'Iraq han mort més d'1 milió de persones des de l'inici de la invasió. I a Síria ja portem com a mínim 350.000 morts”

Un 85% de les víctimes de l'Estat Islàmic des de l'any 2000 són precisament musulmanes.

Ells han patit molt durament les atrocitats de la guerra i de grups com l'Estat Islàmic. Permet-me que digui: probablement a Damasc, la capital de Síria, cada dia moren més persones per violència armada que a Brussel·les aquesta setmana.

Alguns es queixaran que, si dius això, és com menystenir el terrorisme a Europa.

Això és una realitat! No són discursos. A l'Iraq, des de l'inici de la guerra el 2003, han mort més d'1 milió de persones. A Síria, des del 2011, segons l'Observatori Sirià dels Drets Humans, hi hauria unes 350.000 víctimes mortals contrastades, però probablement la xifra puja a uns 500.000 morts. Allà no poden fer minuts de silenci perquè el patiment és tan intens i quotidià que s'hi han habituat. Hem de ser capaços de conèixer la realitat que viu la gent d'allà, en part com a conseqüència de decisions dels nostres governs, per entendre que es creï aquest clima d'animadversió que pot esdevenir violent de tant en tant.

Una de les claus és parlar del seu finançament. Qui els finança? Com es poden tallar les vies de finançament? Ells cobren impostos com si fossin un Estat?

El gran finançament, sobretot en l'inici de l'Estat Islàmic, provenia de les monarquies sunnites del Golf i de l'Aràbia Saudita. No directament dels governs.

Però d'això mai n'hi ha hagut proves contundents. Què en sabem del cert?

No n'hi ha proves, però els Estats Units ho han estat investigant. El millor que s'ha publicat fins ara sobre el tema és el llibre sobre el finançament de l'Estat Islàmic de Loretta Napoleoni: [‘El fénix islamista. El Estado Islámico y el rediseño de Oriente Próximo’](#). Segons la seva investigació, l'Estat Islàmic es finança a través de les monarquies sunnites del Golf perquè, en el món musulmà, hi ha una pugna entre el poder sunnita representat per l'Aràbia Saudita i el xiïta de l'Iran. Els iranians donen suport al règim sirià, i els saudites donen suport a la revolta sunnita contra Al-Assad, i dins la revolta sunnita s'hi afegeix l'Estat Islàmic. Una situació similar passa a l'Iraq: un Govern sectari xiïta, que menysté els sunnites, té el suport de l'Iran, mentre que els saudites ajuden l'oposició, tant els moderats com els radicals, sunnita. Els Estats Units, amb la seva intervenció a la zona, van acabar afavorint el seu enemic, que era l'Iran. Recordeu que l'Eix del Mal el componien l'Iran, l'Iraq i Síria. Ells volien garantir les fonts d'energia i la seguretat d'Israel. Però han fracassat...

“Occident ha de retirar-se completament de l'Orient Mitjà i optar per solucions no militars”

Què es pot fer realment contra el DAESH? S'ha criticat l'intent de “solucions bonistes” o de negociació amb els grups terroristes.

És cert, amb Estat Islàmic no es pot negociar.

Hi ha experts que plantegen, doncs, que Europa i els Estats Units haurien d'implicar-se encara més militarment a la zona. Altres plantegen que cal armar els kurds des d'Occident per combatre l'Estat Islàmic sobre el terreny. Suposo que ara mateix hi ha diferents opinions entre els experts en contraterrorisme.

Ningú té la solució. Però és clar que Occident s'ha de preparar a mitjà termini per retirar-se complement de l'Orient Mitjà. Completament! I ha d'optar per solucions no militars si vol influir-hi culturalment i mantenir el seu pes a la zona. El primer que hauria de fer és deixar de pensar que els àrabs són menors d'edat i deixar que s'expressin lliurement quan poden votar democràticament. No pot fer el que va fer a Algèria el 1991 quan va donar suport a un cop d'Estat contra els islamistes, no es pot repetir el que va passar a Palestina quan va guanyar Hamàs i tampoc es pot tolerar el que passa avui a Egipte amb el retorn de la dictadura militar. Europa té encara la concepció que nosaltres alliberarem la dona musulmana i democratitzarem els països àrabs quan, a la pràctica, fem tot el contrari i, quan voten el que no ens agrada, provoquem cops d'Estat. Això al món àrab no s'ho creu ningú.

“A Europa hi ha un problema, però amb una minoria. De 8 milions de musulmans europeus, n'hi ha uns 2.000 o 3.000 que fan el gihad”

La majoria d'atemptats a Europa els estan cometent ciutadans europeus tot i que d'origen àrab. La periodista de TV3 Anna Teixidor, al seu llibre [‘Combatents en nom d’Al·là’](#) (Ara Llibres), sobre els catalans gihadistes, explica com el rebuig cap a aquells que es veuen com a “enemics” no fa altra cosa que alimentar la frustració i la “inadaptació” dels europeus musulmans.

Aquesta és l'altra cara que explica l'auge del gihadisme. Bona part dels musulmans que viuen a Europa s'han sentit algun cop discriminats. No sé si ho estan o no, però sí que s'han sentit discriminats. L'incendi de les 'banlieues' parisenques va ser un avís del que venia. Què està passant? Hi ha un problema d'integració i de diàleg dins les nostres societats. No és casual que els atemptats hagin tingut lloc a França i a Bèlgica, els països amb més població d'origen àrab musulmana d'Europa. Els seus pares o els seus avis van arribar fa anys i ho van resistir tot per poder donar una millor vida als seus familiars. Però aquests joves, que ja són europeus, no volen justificar-se per dir-se Mohamed ni haver-se de canviar el nom per Jean-Luc perquè els donin una feina o els permetin llogar un pis. No sé com s'ha de resoldre, però aquí els governs haurien de parlar més amb els serveis socials, les ONG i els sociòlegs. Aquests joves són presa fàcil dels integristes: aquí no són ningú, no els donem feina, són menystinguts, i allà es poden convertir en herois. Per a molt poquets, molt poquets d'ells, pot ser llaminer. És evident que aquí hi ha un problema. Però és un problema amb una ínfima minoria de musulmans. A Europa hi ha 7 o 8 milions de musulmans europeus, i, segons les policies europees, es calcula que a Síria hi hauria uns 2.000 o 3.000 gihadistes europeus.

A ‘La doctrina del xoc. L'auge del capitalisme del desastre’, la periodista i economista Naomi Klein parla sobre les conseqüències als Estats Units després dels atemptats de l'11-S. Ella denuncia que les crisis que provoquen xocs traumàtics en una societat són “parèntesis en l'activitat política habitual dins dels quals no sembla necessari el consens social”. Sempre té lloc la mateixa estratègia: esperar que es produeixi una crisi o un estat de xoc social, i després, mentre els ciutadans es recuperen del trauma, vendre al sector privat els serveis públics o fer lleis més restrictives en llibertats. “Això va passar, per exemple, als Estats Units després de l'11-S, al Sud-est asiàtic després del tsunami o a l'Iraq

després de la invasió”, diu Klein. Aprofitaran l’estrès posttraumàtic a què estem sotmesos els europeus?

Els governs europeus, després de cada atemptat, sempre aposten per contractar més policies, augmentant més els controls de seguretat i retallant més les llibertats de tots. El discurs és perfecte: els gihadistes accepten la imatge que té Occident d’un islam que no ha existit mai i l’apliquen sobre el terreny; i els governs europeus, malgrat que s’enfronten a una minoria radicalitzada que fa molt de soroll, els amplifiquem el soroll i ho aprofitem per retallar les llibertats. Ni Orwell ho hauria pensat millor.

Per què els polítics continuen parlant-nos de seguretat quan s’ha vist que continua havent-hi atemptats? A Catalunya ja es parla de posar més policies en estacions, ports i aeroports. Els serveis d’intel·ligència i contraterroristes de veritat creuen que es pot fer alguna cosa posant-hi més militars i policies?

Hem crescut en despesa de seguretat, però hem perdut seguretat real. El discurs de la seguretat és l’obsessió dels governs europeus. Però cada cop hi ha més atemptats. Tot això ho fan ajudats per allò que expliquen els mitjans de comunicació que es fan ressò del que diuen i fan els ministres de l’Interior europeus sense cap mena d’espai per a la crítica. Només pensen a guanyar les properes eleccions. Si contracten més policies, s’asseguren vots a curt termini. Però ningú parla de l’arrel del problema. Si dius que cal anar a les arrels socials i econòmiques del problema, és bonisme. Però tenim un problema. Posant més policies als aeroports, evitem que creixi el caldo de cultiu del gihadisme als barris marginals i guetos d’on surten totes les cèl·lules de l’Estat Islàmic? Òbviament, els governs han d’invertir en seguretat i policia per evitar els atacs. És obvi! Però no estan intentant canviar la realitat amb més educació, més treball, més ascensor social i desmuntant els guetos. Un xaval que neix en aquestes ‘banlieues’ sap perfectament quin és el seu destí social i laboral. Aleshores, què fa? Alguns d’ells, pocs encara, entren a Internet i comencen a veure la propaganda espectacular de l’Estat Islàmic. No hi ha ni un sol discurs d’un primer ministre o un ministre de l’Interior que hagi anat a les arrels del problema.